

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова
приймальної комісії

С
О.В. САЙЧУК
«10» березня 2023 р.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

з української мови

**для вступників на основі
освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника
та повної загальної (профільної) середньої освіти**

**для здобуття освітньо-професійного ступеня
фаховий молодший бакалавр**

Харків 2023

1. Загальні положення

1.1. Для проведення вступних випробувань (співбесід) на навчання наказом директора Харківського державного професійно-педагогічного фахового коледжу імені В.І. Вернадського (далі коледж) створюється комісія для проведення співбесід (далі комісія), діяльність яких регламентується Положенням про приймальну комісію вищого навчального закладу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2015 року № 1085 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 4 листопада 2015 року за № 1351/27796 та Правилами прийому до коледжу.

1.2. Співбесіда – форма вступного випробування, яка передбачає оцінювання знань, умінь та навичок вступника з одного предмету (дисципліни).

1.3. Вступні випробування проводяться за програмами, затвердженою головою Приймальної комісії коледжу.

1.4. Програму співбесіди з української мови розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 5–9 класів (затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804) та програм для профільного навчання учнів 10–11 класів (затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року). Програма співбесіди з української мови відповідає програмам зовнішнього незалежного оцінювання.

1.5. Змістовно-методичне забезпечення вступних випробувань здійснюють викладачі циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін коледжу.

1.6. Програма складається з загальних положень, структури програми, для співбесіди та критеріїв оцінювання відповіді, списку літератури, рекомендованої для самопідготовки.

Метою співбесіди з української мови є виявлення знань, умінь та навичок, здобутих за повний курс навчання в закладах загальної середньої або професійної (професійно-технічної) освіти.

Загальні компетентності:

- вільне володіння рідною мовою;
- здатність спілкуватися державною мовою у професійній діяльності.

2. Структура програми

Зміст програми з української мови для підготовки до вступного випробування розподілено за такими частинами: «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Стилістика», «Розвиток мовлення».

Тематичний план

№ п/п	Назва розділу	Зміст розділу
1.	Фонетика. Графіка.	Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків.

	<p>Орфоепія. Орфографія</p>	<p>Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування у-в, і-й. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака (знака м'якшення).</p> <p>Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок.</p> <p>Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>nn</i> у прикметниках і дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).</p>
2.	<p>Лексикологія. Фразеологія</p>	<p>Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.</p>
3.	<p>Будова слова. Словотвір</p>	<p>Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова.</p>

		Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах.
4.	Морфологія	<p>Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови.</p> <p>Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Буква <i>-а(-я), -у(-ю)</i> в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові.</p> <p>Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння. Способи творення відносних і присвійних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).</p> <p>Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.</p> <p>Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.</p> <p>Розряди числівників за значенням: кількісні (на</p>

означення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, форми дієслів: дієвідмінювані (дієслова теперішнього, майбутнього й минулого часів), відмінювані (дієприкметник) і на *-но, -то*). Безособові дієслова. Вид дієслова: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способу дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Безособові форми на *-но, -то*. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення відрізяти їх від дієприслівників), визначати їх загальне активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки. Розряди прислівників за значенням: місця, часу, причини, мети, способу дії, міри і ступеня, ознаки. Ступені порівняння означальних прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого ступеня.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи

		<p>прийменників за будовою: прості, складні й складені.</p> <p>Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, розділові, протиставні) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні). Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).</p> <p>Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.</p> <p>Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.</p>
5.	Синтаксис	<p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Словосполучення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.</p> <p>Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за будовою (прості й складні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).</p> <p>Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком. Тире між підметом і присудком.</p> <p>Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення. Прикладка як</p>

різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні).

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені.

Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення.

Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні, розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною

		<p>підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.</p> <p>Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами речення: 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.</p> <p>Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.</p> <p>Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.</p>
6.	Стилістика	<p>Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.</p>
7.	Розвиток мовлення	<p>Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання читання, говоріння, письмо); адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність).</p> <p>Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.</p>

3. Критерії оцінювання вступного випробування

3.1. Результати співбесіди оцінюють за 200 – бальною шкалою. Завдання з співбесіди складені у вигляді тестів.

3.2. Об'єктами перевірки й оцінювання є:

- мовленнєві вміння й навички з чотирьох видів мовленнєвої діяльності;
- знання про мову й мовлення;

- мовні вміння та навички;
- досвід творчої діяльності;
- досвід особистого емоційно-ціннісного ставлення до світу.

3.3. Оцінювання результатів навчання мови здійснюється на основі: різнобічного мовленнєвого розвитку особистості; освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири елементи - знання, уміння й навички, досвід творчої діяльності та досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу; функціонального підходу до шкільного курсу мови, який передбачає вивчення мовної теорії в аспекті практичних потреб розвитку мовлення.

4. Список літератури, рекомендований для самопідготовки

1. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 9 кл. закл. загал. серед. освіти. – К.: Грамота, 2022.
2. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти. – К.: Грамота, 2018.
3. Авраменко О. Довідник з української мови. – К.: Грамота, 2019.
4. Глазова О. П. Українська мова. 5 кл.: підруч. для закл. загал. серед. освіти. – Вид. 2-ге, доопр. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2018.
5. Глазова О. П. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти. – Харків: Видавництво «Ранок», 2018.
6. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова: Підручник для 6 класу. – К.: Зодіак – Еко, 2018.
7. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова: Підручник для 7 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2018.
8. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2018.
9. Єрмоленко С. Я., Сичова В.Т. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Грамота, 2019.
10. Заболотний О., Заболотний В. Українська мова: підруч. для 6 кл. закл. загальн. серед. освіти. – 2-ге вид., переробл. – Київ: Генеза, 2020.
- Пентилюк М., Гайдаєнко І. та ін. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Освіта, 2018.
11. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: I ч. / Олександр Авраменко, Марія Блажко. – Київ: Грамота, 2021.
12. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. — К.: Грамота, 2019.
13. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, В. І. Новосьолова, – К.: Педагогічна думка, 2018.
14. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти/ Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, В. І. Новосьолова. – К.: Педагогічна думка, 2019.

15. Український правопис НАУ України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні, Інститут української мови.- К.: Наукова думка, 2019.

Інтернет-ресурси

1. <https://zno.osvita.ua/>
2. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
3. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/ukrayinskij-pravopis-2019>
4. <http://slovopedia.org.ua/>
5. <https://ukrainskamova.com/>
6. <https://webpen.com.ua/>